

Het gaat niet alleen maar slecht met de Nederlandse natuur.

Het hoofdartikel in Trouw van donderdag 28 mei 2020, onder de titel “Dertig jaar beleid heeft de natuur niets opgeleverd”, schetst een te eenzijdig, te negatief beeld van de ontwikkeling van de Nederlandse natuur.

Het klopt dat de biodiversiteit in Nederland nog steeds zwaar op de tocht staat. Maar het is onjuist dat gesteld wordt dat het concept van de Ecologische Hoofdstructuur, de onderlinge verbinding van uitbreiding van natuurgebieden, niet van de grond is gekomen.

Sinds 1990 wordt door de Nederlandse Natuurorganisaties gewerkt aan de realisering van de EHS (Ecologische Hoofdstructuur), tegenwoordig Natuur Netwerk Nederland (NNN) genoemd. We hebben nog 7 jaar te gaan om dit karwei af te maken. In de afgelopen 30 jaar zijn wel degelijk grote successen geboekt. In alle provincies zijn natuurgebieden vergroot, met elkaar verbonden en heringericht.

Op plekken waar de waterhuishouding hersteld kon worden en randinvloeden beperkt werden is de natuur opgeveerd. Verdwenen soorten kwamen terug en zeldzaam geworden soorten konden zich opnieuw uitbreiden. Denk aan de otter en de bever, die zich hebben hervestigd in onderling verbonden Nederlandse wateren of aan de zeearend die weer broedt in onze grote moerasgebieden. Ook de hervestiging van de soms problematische wolf is mogelijk geworden door grootschalige natuurgebieden met minder menselijke activiteit. De boomarter en de middelste bonte specht zijn niet meer zeldzaam. Ze profiteren van de ouder wordende bossen. Maar de externe druk van verdroging en stikstofdepositie bleef en ondanks dat er grotere, onderling verbonden natuurterreinen zijn ontstaan, is niet alle versnippering opgelost. We hebben nog een weg te gaan.

Als er iets duidelijk is geworden de laatste jaren dan is het dat we het met de natuur alleen in de aangewezen natuurgebieden niet kunnen redden. Terecht maakt het artikel melding van de omvangrijke sterfte van insectenpopulaties in het agrarisch gebied. Daarom is er ook in 2018 een begin gemaakt met het Deltaplan voor de Biodiversiteit waarbij natuurorganisaties, boeren en wetenschappers de handen ineen slaan om hier iets aan te doen. Hoe moeilijk het is om de stikstofdepositie terug te dringen is de afgelopen maanden wel gebleken uit de boerenprotesten tegen de stikstofmaatregelen. Maar het heeft geen enkele zin om de boeren dan weer te gaan afschilderen als grote boosdoeners.

Natuurorganisaties zullen moeten samenwerken met boeren om de ecologische wisselwerking tussen natuur en landbouwgrond te verbeteren. Er zal gewerkt moeten worden aan herstel van bodemleven door verhoging van de hoeveelheid organische stof in de bodem. Ook daarbij zijn wel degelijk successen te melden. Bij het “Partridge”project bleek dat bij keverbanken, die werden opgezet in samenwerking met boeren, het aantal insecten in twee jaar is verviervoudigd; de insectenpopulatie daarmee 12 keer hoger werd dan op reguliere landbouwgrond. Bij het vrijwillige weidevogelbeheer in Noord-Brabant, waaraan meer dan de helft van de grondgebonden boeren deelnam, lukte het om de teruggang van akker- en weidevogelpopulaties tot staan te brengen. Bij het creëren van plas-drassituaties in gewoon boerenland namen de soortenrijkdom en de aantallen zelfs toe.

Grote delen van Nederland zijn in mondiaal opzicht metropolen, dichtbevolkte mozaïeken van stad en land waarin ook nog een intensieve agrarische productie moet plaatsvinden. Juist in die gebieden is er een nieuw perspectief voor de grondgebonden landbouw: regionale productie door herkenbare boerenbedrijven die de regionale voedselmarkt kunnen bedienen met gezondere voedselproducten uit aantrekkelijke landschappen. Maar dan zal die stedelijke bevolking wel een eerlijke prijs moeten betalen aan de boer. En er zullen met de retailbedrijven nieuwe concepten toegepast moeten worden om voedselconsumenten en-producenten weer bij elkaar te brengen. Projecten met dit doel zijn er al in meerdere provincies. Er wordt met boeren en vrijwilligers gewerkt aan landschapsbeheer. In die gebieden zien we ook weer een toename van de boerenlandvogels.

Op goed ingerichte erven van boeren en burgers ondersteund door vrijwilligers neemt het aantal steenuilen, kerkuilen en boerenzwaluwen weer toe.

Ons bezwaar tegen de teneur van het artikel is dat het zulke projecten ontmoedigt. “Het huis is nog steeds niet af” zegt hoogleraar Olfthuis in het artikel. Dat betekent voor ons schouders eronder en door enthousiaste inzet en samenwerking zorgen dat het wel af komt. Dit is wat anders dan de kop van het artikel weergeeft: “Langzaam brokkelt het huis van de natuur af”.

Laten we ervoor waken dat door die toonzetting niet de inzet van natuurorganisaties, boeren en vrijwilligers afbrokkelt en de overheid gaat bezuinigen op de natuur omdat al die investeringen toch niet zouden helpen.

Als er iets duidelijk is geworden in de huidige Coronacrisis dan is het hoe belangrijk de natuur is in het dichtbevolkte Nederland. Vele mensen hebben de natuur dicht bij huis ontdekt en hebben er intens van genoten.

Na de Coronatijd is het de opgave en uitdaging te gaan werken aan nieuwe regionale voedsel- en recreatieverbanden, als alternatief voor anonieme en doorgeslagen mondiale marktverhoudingen en uit de hand gelopen vliegvakanties.

Genieten van de natuur en het landschap dichtbij en herwaardering voor de boer die meewerkt aan een mooi landschap en gezond voedsel produceert op een gezonde bodem, dat is waar wij voor gaan.

Jan Baan
Directeur Brabants Landschap
29-05-2020